

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Моніторинг економічної стійкості підприємства в-кризових умовах», виконаної аспіранткою кафедри вищої математики й економіко-математичних методів Сабадаш Людмилою Олександрівною для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка»

Рецензенти у складі доктора економічних наук, професора Пилипенко А. А. та доктора економічних наук, доцента Птащенко О. В. рішенням вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (протокол №2 від 25.06.2020 р.) призначені для проведення попередньої експертизи дисертації «Моніторинг економічної стійкості підприємства в кризових умовах», виконаної аспірантом кафедри вищої математики й економіко-математичних методів Сабадаш Людмилою Олександрівною для здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка», на основі вивчення і аналізу дисертації та наукових публікацій Сабадаш Л. О. та за результатами фахового семінару, який відбувся на розширеному засіданні кафедри банківської справи і фінансових послуг ХНЕУ ім. С. Кузнеця (протокол № 1 від 20.08.2020 р.) дійшли висновку про таке:

1. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам до атестації здобувачів ступеня доктора філософії, а саме Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167, а саме:

щодо пункту 10 – дисертація є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, характеризується єдністю змісту, має встановлену вимогами структуру: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки, містить наукові положення, що мають наукову новизну, істотне значення в галузі банківської справи.

Актуальність теми дослідження.

Кризові умови, які охопили всі сфери економіки, негативно впливають на діяльність вітчизняних підприємств, які вимушені шукати підходи та розробляти заходи щодо забезпечення їх економічної стійкості. Саме вихід із кризових умов потребує переосмислення парадигми економічної стійкості в сучасних умовах. Сучасні дослідження економічної стійкості підприємства свідчать, що існують передумови глобальною характеру нестійкості в розвитку вітчизняних підприємств. Завчасно ідентифікувати кризові умови та відслідковувати збереження достатнього рівня економічної стійкості для нормальної життєдіяльності спроможний моніторинг, якому відводиться важливе місце в системі управління стійкістю. Саме результати моніторингу обумовлюють якість та обсяги інформаційного забезпечення системи економічної стійкості підприємства, а також своєчасність усунення проблем, що виникають.

Необхідність посилення та підтримки економічної стійкості підприємств вимагає уточнення її теоретико-методичного забезпечення та розроблення системи її моніторингу в кризових умовах. Це актуалізує формування теоретичного та методичного забезпечення моніторингу економічної стійкості підприємства в кризових умовах, якому присвячена тема дисертації, виконаної Сабадаш Л. О.

Актуальність роботи підтверджується також її зв'язком з науковими дослідженнями Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця за темою «Консолідація обліково-аналітичної інформації в організації управління безпекою інноваційного розвитку великомасштабних економіко-виробничих систем: теорія та методологія» (номер державної реєстрації 0115U002375), де особисто здобувачем виконано 1 підрозділ «Моніторинг економічної стійкості підприємства як складова модельного базису інформаційної логістики».

Наукова новизна. Результати дослідження дисертанта мають різний ступінь наукової новизни, основні положення якої полягають у такому:

теоретичне забезпечення економічної стійкості промислового підприємства, відмінностями якого є сформована змістовна модель економічної стійкості та її визначення як важливої характеристики діяльності підприємства, забезпечення якої надасть можливість протидіяти негативному впливу факторів нестабільності та забезпечити нормальне функціонування підприємства, ефективність його діяльності та розвиток підприємства, що при кризових умовах служить основною умовою гомеостазу підприємства із зовнішнім середовищем. В змістовній моделі економічної стійкості уточнено склад інструментів, методів, перелік позитивних та негативних факторів впливу;

методичний підхід до моніторингу економічної стійкості підприємства, який ґрунтується на технології моніторингу економічної стійкості в кризових умовах, що окрім традиційних етапів має відмінні етапи, такі як: визначення рівня інформативності показників моніторингу; формування рейтингу впливу показників; прогнозування значень показників економічної стійкості, що надає можливість отримати об'єктивніші дані в процесі оцінки та аналізу економічної стійкості в кризових умовах;

дістали подальшого розвитку:

методичне забезпечення оцінки впливу факторів на економічну стійкість підприємства в кризових умовах, яке передбачає визначення позитивних та негативних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища та терміну їх дії на основі лагового впливу;

інформаційне забезпечення моніторингу економічної стійкості підприємства в кризових умовах, яке передбачає рекомендації щодо складу та аналітичного виразу показників, їх документальної обґрунтованості;

структурний динамічний норматив економічної стійкості макросистеми (країни) та мікросистеми (підприємства) в кризових умовах, який враховує темпи зміни показників, які відображають ці економічні стійкості.

Практична цінність розробок підтверджується їх застосуванням у діяльності машинобудівних підприємств та навчальному процесі, зокрема: у ТОВ «Петрометал Україна» використано методичні розробки оцінки впливу

факторів на економічну стійкість підприємства в кризових умовах та пропозиції щодо інформаційно-аналітичної підтримки управління економічною стійкістю підприємства, що засвідчує довідка № 385 від 15.06.2020 р.; ПП «Лубнимаш» прийняті до впровадження методичний підхід до моніторингу економічної стійкості підприємства в кризових умовах, а також розроблена автором технологія моніторингу економічної стійкості підприємства в кризових умовах, що засвідчує довідка № Н-03/1 від 02.06.2020 р.

У навчальному процесі Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця для підготовки фахівців зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» під час викладання дисципліни «Управлінський облік» використовується запропоноване Сабадаш Л. О. методичне забезпечення оцінки впливу факторів на економічну стійкість підприємства в кризових умовах, яке передбачає визначення позитивних і негативних факторів внутрішнього та зовнішнього середовища та терміну їх дії на основі лагового впливу (довідка № 20/86-31-114 від 18.06.2020 р.).

Оформлення дисертації відповідає діючим вимогам, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в логічній послідовності розв'язування завдань дослідження.

Щодо пункту 11 – всі наукові результати дисертації опубліковані, апробація результатів є достатньою. У відкритому друці за темою дисертації опубліковано 16 праць, у тому числі: 1 стаття у періодичному науковому виданні інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку і Європейського Союзу (Республіка Чорногорія), 5 статей в наукових фахових виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 1 підрозділ монографії 9 тез доповідей та матеріалів конференцій. Загальний обсяг опублікованих праць за темою дисертації становить 5,18 ум.-друк, арк., з них особисто здобувачеві належить 3,9 ум.-друк. арк.

В опублікованих працях здобувача повністю відображено сутність та

зміст отриманих результатів дослідження та їхня наукова новизна. Результати дослідження доповідались і отримали позитивну оцінку на міжнародних науково-практичних конференціях. З огляду на це апробацій результатів дисертаційної роботи є достатньою.

Публікації, що відтворюють наукові результати дисертації:

Статті, у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу:

1. Malyarets L. M., Barannik I. O., Sabadash L. O., Grynko P. O. Modeling the Economic Sustainability of the Macro System (for Example Ukraine). Montenegrin Journal of Economics. 2019. Vol. 15. № 3. P. 23–35. URL: http://www.mnje.com/sites/mnje.com/files/023-035_-ludmila_malarec_et_al.pdf.

Особистий внесок здобувача розроблено структурний динамічний норматив економічної стійкості макросистеми (країни) в кризових умовах, який враховує темпи зміни показників, які відображають цю економічну стійкість. (Scopus).

Статті у фахових виданнях і наукових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз:

2. Назарова Г. В., Сабадаш Л. О. Відповідність споживчого кошика потребам українців як умова економічної стійкості країни. Ринок праці та зайнятість населення. 2017. № 1 (50). С. 36–42. URL: <http://ipk.edu.ua/wp-content/uploads/2019/09/1-2017.pdf>.

Особистий внесок здобувача: доведено вплив мотивації, продуктивності праці, рівня заробітної плати на стійкість підприємства в кризових умовах і водночас вплив на показники зростання ВВІ7 і національного доход. (наукове фахове видання України з економічних наук).

3. Сабадаш Л. О. Аналіз визначення поняття «криза» в сучасних економічних концепціях. Управління розвитком. 2017. № 3-4 (189-190). С. 74–

81. URL: https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/UR_03-04_2017.pdf. *(наукове фахове видання України)*.

4. Сабадаш Л. О. Уточнення змістовної сутності економічної стійкості підприємства в сучасних умовах. *Управління розвитком*. 2018. № 2 (192). С. 74–80. URL: https://www.hneu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/11/UR_02_2018.pdf. *(наукове фахове видання України)*.

5. Малярець Л. М., Сабадаш Л. О. Оцінювання економічної стійкості промислового підприємства в сучасних умовах. *Вісник Одеського національного університету*. 2019. Том 24. Вип. 3 (76). С.113–119. URL: [http://liber.onu.edu.ua/pdf/visn_econom_24_3\(76\).pdf](http://liber.onu.edu.ua/pdf/visn_econom_24_3(76).pdf).

Особистий внесок здобувача: запропоновано систему показників для оцінки рівнів економічної стійкості, проведено аналітичні обчислення та здійснена інтерпретація результатів (Index Copernicus).

6. Сабадаш Л. О. Оцінювання факторів впливу на економічну стійкість підприємства в кризових умовах. *Інноваційна економіка*. 2020. № 1-2 (82). С. 117–124. URL: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/516/578>. *(Index Copernicus)*.

Розділ монографії:

7. Малярець, Л. М., Мінєнкова О. В., Сабадаш Л. О. Методичне забезпечення оцінки і аналізу діяльності підприємства. *Моделювання в оцінці та аналізі діяльності підприємства*: монографія. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. Розділ 4. С. 155–193.

Публікації за матеріалами конференцій:

8. Сабадаш Л. О. Технологія моніторингу в управлінні діяльністю підприємства. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 30-31 березня 2017 р.). У 2-х частинах. Харків: ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2017. Ч. 2. С. 93–94.

9. Сабадаш Л. О. Використання результатів моніторингу господарської діяльності підприємства для внутрішнього аудиту. *Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 1–2 червня 2017 р.). Харків: ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2017. С. 155–157.

10. Сабадаш Л. О. Вибір математичних методів і моделей для моніторингу економічної стійкості підприємства. *Економіка, фінанси, облік та управління: оцінка та перспективи розвитку в Україні та світі*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 22 грудня 2017 р.). Полтава: Центр фінансово-економічних наукових досліджень, 2017. С. 61–63.

11. Сабадаш Л. О. Аналіз наукових підходів щодо сутності економічної стійкості. *Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 31 травня – 1 червня 2018 р.). Харків: ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2018. С. 250–251.

12. Сабадаш Л. О. Вибір методів та інструментів для визначення та управління економічною стійкістю. *Світ економічної науки*. Випуск 11: матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Тернопіль, 19 лютого 2019 р.). Тернопіль: Наукова спільнота, 2019. С. 30–36.

13. Сабадаш Л. О. Аналіз нормативно-правової бази здійснення моніторингу економічної стійкості підприємств. *Наука та технології в епоху інформаційного суспільства*: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (Бордо (Франція), 3 березня 2019р.). Бордо (Франція): Європейська наукова платформа, 2019. С. 24–26.

14. Dorokhov O. V., Sabadash L. O. Analysis of the internal factors of the formation of crisis conditions on the position of Ukraine in the global economy. *International congress on Business and marketing: International Scientific Conference* (Istanbul, Turkey, June 13th – 15th, 2019). Istanbul, Turkey. 2019. P. 207–210.

Особистий внесок здобувача: здійснено аналіз внутрішніх факторів формування кризових умов щодо становища України у світовій економіці.

15. Сабадаш Л. О. Обґрунтування структурного нормативу з метою моніторингу економічної стійкості підприємства. *Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 30 – 31 травня 2019 р.). Харків: ХНЕУ імені Семена Кузнеця, 2019. С. 155–157.

16. Sabadash L. O., Grynko P. O. The formation of a set of sing for modeling the evaluation of enterpriss. *International congress Imagination, creativity, design, development: International Scientific Conference* (Sibiu, Romania, May 16th – 18th, 2019.). Sibiu, Romania. P. 183–189.

Особистий внесок здобувача: здійснено розробку моделей оцінки діяльності підприємства.

2. Науковий рівень дисертації відповідає діючим вимогам пункту 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167 – **всі наукові результати, то виносяться на захист і висвітлені у дисертації, одержані особисто здобувачем.** Дисертаційна робота є самостійно виконаною кваліфікаційною науковою працею, в якій викладено авторський підхід до розробки теоретичних і методичних положень та рекомендацій з формування системи запобігання та протидії легалізації доходів клієнтів банку.

У дисертаційній роботі особисто автором здійснено ґрунтовний теоретичний аналіз з метою розкриття сутнісного розуміння економічної стійкості підприємства; розроблено змістовну модель економічної стійкості підприємства на основі аналізу шляхів та інструментів забезпечення економічної стійкості, а також факторів стабільності та нестабільності, які впливають на економічну стійкість; запропоновано підхід до інформаційно-аналітичного інструментарію, спрямованого на забезпечення економічної стійкості шляхом систематизації основних методик визначення економічної стійкості; розроблені етапи аналізу впливу факторів на економічну стійкість підприємства в кризових умовах за результатами дослідження ключових

факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, які здійснюють вплив на економічну стійкість підприємства, та виявлення серед них тих факторів, що впливають позитивно та тих, що впливають негативно, а також тих, які мають вплив з лагом; запропоновано інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки рівнів економічної стійкості промислових підприємств, яке формує її наукове підґрунтя та має практичну значущість в її управлінні; сформовано методичного забезпечення моніторингу економічної стійкості підприємства для комплексного і безперервного процесу його здійснення; запропоновано систему інформаційного забезпечення моніторингу економічної-стійкості машинобудівних підприємства, яка побудована на засадах інтегрованості інформації, що дає можливість обміну даними між структурними підрозділами і подібними інформаційними системами; запропоновано підхід до формування показників моніторингу економічної стійкості, які згруповані за структурними елементами економічної стійкості (фінансова, виробничо-господарська, інвестиційна).

Усі результати, які винесено автором на захист, отримані самостійно і містяться в опублікованих роботах. У роботах, опублікованих у співавторстві, використані тільки ті ідеї, положення та розрахунки, які є результатом особистих наукових пошуків. Особистий внесок дисертанта у колективні наукові роботи конкретизовано у списку праць здобувача, наведеному вище.

3. Загальний висновок. Подана па рецензування дисертаційна робота «Моніторинг економічної стійкості підприємства в кризових умовах» здобувача Сабадаш Людмили Олександрівни відповідає спеціальності 051 – «Економіка», відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 9, 10, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

Автор роботи, Сабадаш Людмила Олександрівна, може бути представлена до публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації на

здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» зі спеціальності 051 «Економіка».

4. Рішенням фахового семінару, проведеного на розширеному засіданні кафедри вищої математики й економіко-математичних методів (протокол № I від 20.08.2020 р.), УХВАЛИЛИ:

1. Визнати, що дисертаційна робота «Моніторинг економічної стійкості підприємства в кризових умовах» здобувача Сабадаш Людмили Олександрівни відповідає спеціальності 051 – «Економіка».

2. Визнати, що Сабадаш Людмилою Олександрівною опубліковано по темі дисертації 16 наукових праць, які розкривають основний зміст дисертації, відображають наукову новизну отриманих результатів і відповідають вимогам пунктів 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

3. Визнати, що дисертаційна робота «Моніторинг економічної стійкості підприємства в кризових умовах» здобувача Сабадаш Людмили Олександрівни відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 9, 10, 11 і 12 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 06.03.2019 р. № 167.

4. Рекомендувати вченій раді університету розглянути у якості опонентів за дисертацією Сабадаш Людмили Олександрівни на тему «Моніторинг економічної стійкості підприємства в кризових умовах» таких учених:

Касич Алла Олександрівна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту, Київський національний університет технологій та дизайну, Міністерство освіти і науки України.

Гросул Вікторія Анатоліївна, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та управління, Харківський державний університет харчування та торгівлі, Міністерство освіти і науки України.

5. Рекомендувати дисертацію Сабадаш Л. О. на тему «Моніторинг економічної стійкості підприємства в кризових умовах» до публічної захисту у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 051 «Економіка» після її утворення рішенням МОН України та опублікування на сайті МОН України відповідного наказу.

Рецензенти:

д. е. н, професор,
завідувач кафедри обліку і бізнес-консалтингу
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Андрій ПИЛИПЕНКО

д. е. н, доцент, доцент кафедри
міжнародного бізнесу
та економічного аналізу ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Олена ПТАЩЕНКО

21.08.2020 р.

Підписи засвідчую:

Начальник відділу кадрів

Лариса МОГИЛЕВСЬКА